

"EI OO NOLOO TUNTEE ITSES- SÄÄN HYVÄÄ OLOO"

Tarina-cd lapsen voimaannuttamiseksi

Janna Pesonen

Opinnäytetyö
Lokakuu 2014
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE	7
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
	3.1 Erityislapsi.....	8
	3.2 Itsetunto	9
	3.3 Lapsen itsetunnon tukeminen	11
	3.4 Luovat menetelmät hoitotyössä.....	12
	3.5 Voimaantuminen	13
4	TUOTOKSEEN PAINOTTUVA OPINNÄYTETYÖ.....	14
	4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö.....	14
	4.2 Tuotoksen kuvaus.....	14
	4.2.1 Cd: n kuvitus ja ulkoasu.....	15
	4.2.2 Tarina	18
	4.2.3 Kokonaisuus yleisesti	18
	4.3 Toteuttaminen vaihe vaiheelta.....	20
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	21
	5.1 Eettiset ja luotettavuuskysymykset	21
	5.2 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset	22
	5.3 Pohdinta.....	22
	LÄHTEET.....	25
	LIITTEET	27
	Liite 1. Tutkimustaulukko	27

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

PESONEN, JANNA:

"Ei oo noloo tuntee itsessään hyvää oloa" - Tarina- cd lapsen voimaannuttamiseksi

Opinnäytetyö 28 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Lokakuu 2014

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä tarina-cd lapsen voimaantumisen tukemiseksi. Opinnäytetyön aihe oli omalähtöinen, mutta se toteutettiin yhteistyössä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin lastenpsykiatrian kanssa. Opinnäytetyön tehtävinä oli selvittää, mitä on voimaantuminen, miten erityislapsen itsetuntoa ja voimaantumista tuetaan sekä millainen on cd, joka hyödyntää erityislapsen hoitotyössä luovia, taidelähtöisiä menetelmiä.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Opinnäytetyön tuloksena syntyi tarina- cd, joka luovutettiin työelämän käyttöön. Tarina-cd on konkreettinen tuotos, jota voidaan hyödyntää lastenpsykiatriassa hoitajan ja lapsen välisen työskentelyn apuvälineenä.

Teoreettista tietoa taiteellisen työskentelyn yhdistämisestä lastenpsykiatriseen hoitamiseen tarvitaan lisää. Jatkossa voitaisiin myös toteuttaa taidelähtöinen opinnäytetyö, jossa lapsipotilaat itse valmistaisivat jotain toiminnallisesti.

Asiasanat: lastenpsykiatria, itsetunto, voimaantuminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care

PESONEN, JANNA:

"It's not Bad to Feel glad" - A Story- cd to Empower a Child

Bachelor's thesis 28 pages, appendices 2 pages
October 2014

The purpose of this study was to create a story-cd for nurses working with children with mental problems at the Tampere University Hospital's Child Psychiatry. The story- cd contains a short tale with both instrumental sounds, voice and drawn pictures. Both pictures and story can be used either together or separately.

Another purpose was to find out what it means if a child is given a mental diagnosis, what empowerment means and what kind of artistic and creative methods can be used when working with a child.

This study was based on the interest of my own but was made in co- operation with Pirkanmaa Hospital District. The suggestions for the future are that more theory about the use of artistic methods in child psychiatric nursing is needed. Also creative methods, such as child patients themselves presenting art, could be used more.

Key words: child psychiatry, self- esteem, empowerment

1 JOHDANTO

..ihmeelliset tuoksujen, värien ja äänten maailmat täytyy avata lapselle; hänet täytyy altistaa monenlaisille, odottamattomillekin kokemuksille. Leikkisä ja leikkivä asennoituminen antaa tunteen sisäisestä autonomiasta, ja rikas sisäinen mielikuvamaailma suojaa monelta pahalta. (Sinkkonen 2012, 209.)

Suomessa suurin osa lapsista kasvaa hyvin ja lasten hyvinvoinnin tukemisen toteutumisen mahdollisuudet ovat monipuoliset. Lasten oikeuksista on useita eri lakeja ja asetuksia, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja lapsen oikeuksien yleissopimus (Finlex). Esimerkiksi THL ylläpitää Kasvun kumppanit- verkkopalvelusivustoa, Mannerheimin lastensuojeluliitto on jalkautunut koko maahan ja muun muassa seurakunnat, järjestöt ja kunta järjestävät vanhemmuutta, perheitä ja lapsia tukevaa toimintaa (Asikainen, Isoaho, Laamanen, Parkkinen, Virkkilä & Virkkilä 2012; MLL. 2013; Sinkkonen 2012; THL 2013; Yleissopimus lasten oikeuksista 1991). Kuitenkin WHO:n mukaan mielen-terveyshäiriöt ovat kasvava ongelma koko Euroopassa ja lapsista 10- 20% kärsii psyykkisistä häiriöistä (Kaukonen 2013). Ennaltaehkäisevä työ suojaa lasta ja korjaava työ puuttuu tilanteisiin, joissa lapsen oikeuksia on rikottu (Asikainen ym. 2012).

Lapsen itsetunto ja minäkäsitys vaihtelevat sekä ajan, että ikäkauden mukaan. Käsitys itsestä on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristön ja toisten ihmisten kanssa. Lapsuudessa koetut tunteet ovat pohja itsetunnon muokkautumisella, joka tapahtuu ensisijaisesti lapsuudessa ja heijastuu lapsen tulevaan elämään aikuisena. Itsetunto on myös kehoallista, ei-sanallista kokemista. Hyvä minäkuva rakentuu sellaisille kokemuksille, että riittää itsessään; on tarpeeksi sellaisena kuin on. Toimiva itsetunto on ankkuri, jonka avulla kasvu tasapainoiseksi ihmiseksi tapahtuu. Hyvä itsetunto auttaa selviämään eteen tulevista hankaluuksista ja auttaa lasta luottamaan ympärillään oleviin aikuisiin niin, että lapsi voi näyttää aidot tunteensa ja selvitä niistä. (Cacciatore, Korteniemi- Pöykälä, Huovinen 2008; Keltikangas- Järvinen 2008; Penttinen 2002; Poutanen 2007; Sinkkonen 2012) .

Opinnäytetyön aihe oli omalähtöinen ja opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin lastenpsykiatrian kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli valmistaa cd-levy, jota voidaan hyödyntää hoitajan ja lapsen välisessä työskentelyssä lastenpsykiatrialla. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää hoitotyötä luovan menetelmän avulla, jossa apuvälineinä ovat tarina, kuva ja musiikki. Eri taiteen keinoin lapselle mahdollistetaan tunteiden käsittely niin, lapsen kyky voimaantua ja selviytyä mahdollistuu. (Sinkkonen 2012, 257). Taide on kasvualusta luovuudelle ja uusille keksinnöille (Määttänen 2013, 22). Opinnäytetyön idea käynnistyi sekä henkilökohtaisesta kiinnostuksesta, että halusta hyödyntää aiempi esittävän taiteen asiantuntijuus hoitotyössä.

2 TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä tarinallinen cd hoitajan ja lapsen työskentelyn tukemiseksi lastenpsykiatriassa.

Opinnäytetyön tehtävät ovat:

1. Selvittää, mitä on erityislapsen itsetunnon ja voimaantumisen tukeminen
2. Selvittää, miten luovat menetelmät voivat yhdistyä lastenpsykiatriseen hoitotyöhön
3. Tehdä hyvä cd, jossa hyödynnetään taidelähtöisiä, luovia menetelmiä

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää lastenpsykiatrasta hoitotyötä edistämällä luovien menetelmien käyttämistä osana erityislapsen kokonaisvaltaista hoitoa.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön keskeiset käsitteet on määritelty oheisessa viitekehyksessä (kuvio 1):

3.1 Erityislapsi

Erityisen tuen tarpeessa olevasta lapsesta voidaan käyttää määritelmää erityislapsi (Asikainen ym. 2012, 75). Asikaisen (2012, 50-61, 75) mukaan lapsi tarvitsee erityistä tukea sellaisissa tilanteissa, joissa hänen tunne-elämänsä, kasvunsa, käyttäytymisensä, oppimisensa ja/tai kehityksensä on heikentynyt. Erityislapsella voidaan tarkoittaa myös sellaista lasta, joka on ujo ja arka tai lapsi tulee sellaisista olosuhteista, jotka itsessään ovat haasteellisia tai lasta haavoittavia, kuten vieraskielisyys, vanhempien ero tai päihteiden käyttö.

Psykologi Riitta Kangaspunta (2014) määrittelee termin erityislapsi niin, että on kyse lapsesta, jonka kanssa on erityistä pulmaa eikä asiat lapsen käyttäytymisessä tai kehityksessä ole sujuneet nk. keskivertolapsen tai ikätasaisen kehityksen mukaisesti. Tällöin sellainen, mitä lapsen vanhemmat saattavat pitää tavallisena toimintana, näyttäytyykin yhteiskunnassa vallalla olevan arvion mukaan erityisenä. Kangaspunta (2014) toteaa, että toisaalta erityisyys saattaa tulla esiin lapsen kehityksessä jo varhain ja tällöin vanhemmilla voi olla epämääräinen tunne tai intuitio siitä, että lapsen kehityksessä on jotakin erityistä.

Toisaalta Kangaspunta (2014) pohtii, että määritelmät ovat sidoksissa omaan aikakautensa ja että nykypäivänä tietyt roolit, kuten miehenä oleminen, ovat kapeampia kuin ennen. Asikainen (2012, 62) toteaa myös, että vaikeuksissa olevan lapsen tuki yhteiskunnan näkökulmasta ovat paremmat kuin ennen ja lapsen sosiaalisiin taitoihin, tarpeisiin ja itsetunnon vahvistamiseen kiinnitetään huomiota jo lapsen elämän varhaisissa vaiheissa.

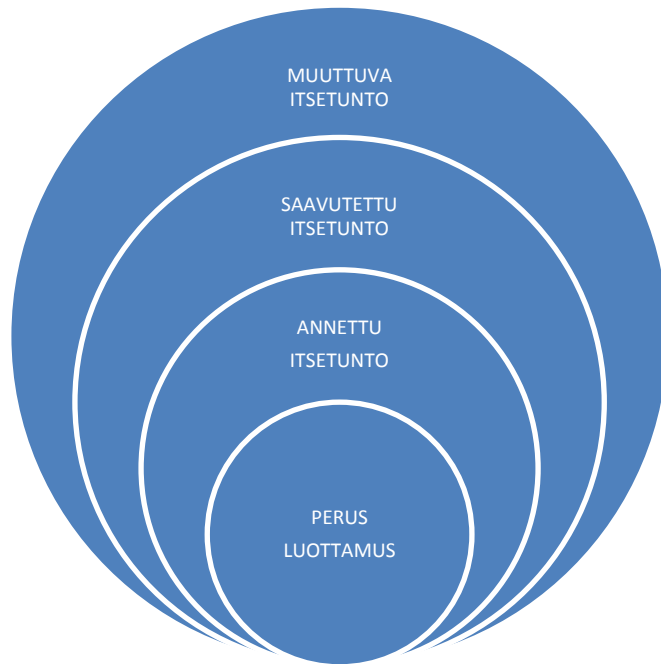
Mattila (2011, 10, 23- 24) painottaa sitä, että kun erityistukea aletaan antaa, ollaan lapsen kohdalla jo hieman myöhässä. Silti tuettuna voidaan mahdollistaa se, että lapsella on mahdollisuus hyvään huolenpitoon, vahvistukseen, läsnäoloon ja niiden jatkuvuuteen. Latvalan (2009, 24- 25) ja Asikaisen (2012,76) mukaan juuri erityislapsen itsetunto on heikko ja haavoittuva, joten erityislapsen kanssa on tärkeää osoittaa se, että hänet hyväksytään myös heikkouksineen. Aikuisen tehtävänä on korostaa lapsessa jo olevia vahvuuksia sekä osoittaa se esimerkiksi toisille lapsille, mikäli työskentely tapahtuu ryhmässä. Myös Kangaspunta (2014) painottaa sitä, että erityislapsen kohdalla on tärkeää se, miten hänet huomioidaan ja vastaanotetaan omana itsenään; vuorovaikutus aikuisen ja erityislapsen välillä on avainasemassa lapsen tulevaisuuden ja yhteiskuntaan sijoittumisen näkökulmasta.

3.2 Itsetunto

Itsetunto on vaihteleva ja realistinen käsitys itsestä. Itsetunto voidaan jakaa neljään eri kerrostumaan ihmisessä (kuviot) ja itsetunnon vaihtelut voivat olla voimakkaitakin niin, ettei kyseessä kuitenkaan ole psykiatrinen häiriö. (Juusola 2011, 154- 155; Keltikangas- Järvinen 2008, 17,30.)

Juusola (2011) jakaa itsetunnon kerrokset niin, että sisimpänä oleva perusluottamus muodostuu jo varhaislapsuudessa niistä kokemuksista, joita lapsi saa. Seuraava kerros on annettu itsetunto, jossa ihmisen itsetunto perustuu sellaisiin käsityksiin, joita lapselle muodostuu häntä ympäröivien ihmisten, (kuten vanhemmat, ystävät ja opettajat), kautta. Käsityksiin omasta itsestä vaikuttavat muilta ihmisiltä saadut kehu- ja moitteet. Kolmas kerros, eli saavutettu itsetunto, muodostuu ihmisen elämässään saavuttamista asioista. Sellaisia ovat esimerkiksi varallisuus, menestys ja aineellinen hyvinvointi. Itsetunnon uloin kerros, muuttuva itsetunto, on osista vaihtelevin. Muuttuva itsetunto on ohimene-

vä tunne tai kokemus siitä, millaisena ihminen itsensä kulloisenakin hetkenä kokee. Tietoisuus sen vaihteluista pohjautuu muihin edellä mainittuihin itsetunnon koostumuksen osasiin. (Juusola 2011, 154- 155).

KUVIO 2. Itsetunnon kerrokset. (Opinnäytetyön tekijän rakentama kuvio itsetunnon rakenteista)

Ihminen, joka omaa hyvän itsetunnon, kykenee ymmärtämään oman itsensä tärkeyden ja ainutlaatuisuuden. Hänen itsearvostuksensa ei tule muilta, vaikka ympäristöltä saatu palaute muokkaakin ihmisen käsitystä itsestään. Hyvä itsetunto pitää sisällään kyvyn arvostaa muita ilman että se on itseltä pois; ihminen näkee oman arvonsa, mutta ei elä sellaisessa harhassa, että on ainoa joka osaa ja voi (Asikainen ym. 2012; Keltikangas-Järvinen 2008).

Lapsen elämän kriisit ja tragediat ovat voineet horjuttaa lasta niin, että tämä tulkitsee olevansa syyllinen asioihin ja huono ihminen. Lapsen käsitys omasta osallisuudestaan asioihin rakentuu suhteessa muihin ihmisiin ja tulkitsee niiden kautta asioiden johtuvan hänestä itsestään ongelmallisissa tilanteissa. Erilaisia lasta haavoittavia asioita voivat olla esimerkiksi väkivalta, perheen mielenterveysongelmat, vanhempien runsas alkoholin käyttö ja rikkoutuneet perhesuhteet (Asikainen ym. 2012; Cacciatore ym. 2008).

3.3 Lapsen itsetunnon tukeminen

Jokaisella lapsen kohtaavalla aikuisella tulisi aina olla aito kiinnostus lapsen elämää ja asioita kohtaan niin, että kohtaamisessa toteutuu lapsen kunnioittaminen, läsnäolo, kyky kohdata ja kuunnella sekä se, että lapsi kohdataan lapsen tasolla. Tilanteessa olevan aikuisen tulee olla tietoinen omasta itsestään ja kyetä muuttamaan omaa toimintaansa, jos valittu tapa tai keino ei lapsen kanssa toimi. (Asikainen ym. 2012, 10; Cacciatore ym. 2008, 43,45, 51,57; Keltikangas- Järvinen 2008, 166- 170).

Lapsen kanssa työskenneltäessä aikuinen ikään kuin virittäytyy kohtaamiseen. Työskentelyssä mahdollistuvat korjaavat kokemukset, jolloin lapsi voi kokea olevansa hyväksytty ja rakastettu. Positiivisten kokemusten vaikutus itsetunnolle on suuri; lapsi tuntee saavansa aikaan jotakin myönteistä ja hyvien kokemusten lisääntyminen lapsessa kasvaa. (Kangaspunta 2014).

Itsetunnon tukeminen on usein pienestä kiinni eikä kommunikointi koskaan ole pelkästään verbaalista; eleet, äänensävyt, ilmeet ja keho kertovat siitä, miten lasta tuetaan. Lapsen itsetunnon tukeminen on lapsen minän, voiman ja tietoisuuden lisäämistä niin, että lapsen elämässä oleva negatiivisuuden kehä katkaistaan ja hänelle annetaan toisenlaisia, hyviä ja korvaavia emotionaalisia kokemuksia. Lapsen ja hoitajan välinen työskentely on tietoisesti voimavaraorientoitunutta, tavoitteellista toimintaa. (Asikainen ym. 2012; Siitari 1999; Sinkkonen 2012).

Lapsen kohtaava aikuinen on aina voimakas roolimalli, jonka avulla lapsella on mahdollisuus käsitellä elämänsä haasteita, oppia uusia tapoja selviytyä ja voimistaa omaa itsetuntoaan sekä löytää rajat, joista pitää kiinni silloinkin kun joku aikoo ne ylittää. Lasta hoitavan aikuisen myönteinen palaute lapsesta on hänelle äärimmäisen tärkeää. Lapsi saa hoitajan kautta kokemuksen siitä, että kelpaa juuri sellaisena kuin on. Roolimalli on apuväline myös siinä, että hyväksyy keskeneräisen itsensä; myös aikuiset ovat vajavaisia. (Asikainen ym. 2011, 28, 97- 99.)

3.4 Luovat menetelmät hoitotyössä

Luovat, taidelähtöiset toiminnot eivät ole mystiikkaa, vaan mahdollisuus hyödyntää ja lisätä hyvinvointia hoitotyössä. Ne mahdollistavat itsetunnon vahvistamisen ja voivat olla uusi menetelmä kohti innovatiivista hoitoa ja kuntoutusta (Jussila 2011, 7,16). Lastenpsykiatrisen hoitotyön yksi keskeinen tehtävä on tukea lapsen itsetuntoa ja antaa hänelle korvaavia, voimaannuttavia emotionaalisia kokemuksia. Hoitosuhdetyöskentely on aina tavoitteellista ja tiedostettua, jossa hoitajalla on mahdollisuus persoonalliseen, vahvasti ammattitaitoiseen tapaan tehdä työtä (Siitari 1999).

Satuja tarvitaan yhä, koska ne tukevat lapsen kehitystä. Sadut luovat lapselle toivoa tulevaisuudesta, sillä niissä käsiteltyjen tunteiden kautta lapsi kokee mahdollisuuden selvittää sekä luottaa itseensä, toisiin ihmisiin ja maailmaan. Sadut tarjoavat ratkaisut lapsen oman kehitystason pohjalta ja luovat lapselle mahdollisuuden luoda niistä mieleensä oman, vapauttavan maailman. Tarinoiden kautta turvataan lapsen mahdollisuus tulla kuulluksi ja hyväksyä omat vaikeat tunteensa. Sadut ja tarinat ovat tuttu elementti lapsuudesta ja ne ovat aina sekä universaaleja, että yksilöllisiä. (Holyoake 2013, 24-27; Pusa 2009,76; Sinkkonen 2012, 247-257.)

Luovat menetelmät ovat aina osa lastenpsykiatrista hoitoa. Hoidossa etsitään sellaisia luovia väyliä, joiden avulla myös lapsen vanhempi voi toimia lapsen kanssa. Luovat menetelmät mahdollistavat erilaisten lasten kuntoutumisen erilaisin keinoin; kaikki lapset eivät keskity samalla tapaa ja nauttivat erilaisista työskentelytavoista. (Kangaspunta 2014). Erilaisia luovia menetelmiä satujen lisäksi ovat esimerkiksi liike, muovailu, pelaaminen, piirtäminen ja rentoutuminen. Eri taidemuotojen kautta lapsella on mahdollisuus jäsentää maailmaa ja aluksi epämääräisenä näyttäytyvä tunne tai ilmiö muuttuu näkyväksi ja käsiteltäväksi (Kangaspunta 2014; Pusa 2009, 71). Myös Goodwin (2002, 6) toteaa, että menetelmät kuten tarina ja kuva, ovat tehokkaita, kun työskennellään lasten kanssa. Ihmisillä on erilainen tapa lähestyä ja oppia asioita; Goodwinin (2002) mukaan ajattelu tapahtuu verbaalisen, visuaalisen tai tunteen kautta. Erityisesti erityislapsen voi olla vaikea hahmottaa asioista puheen tasolla, täten lapsen kanssa tulee käyttää erilaisia luovia reittejä lähestyä varsinaisia kipupisteitä ja saada lapsi hahmottamaan, millaisista tunteista ja tuntemuksista hänessä itsessään on kyse.

3.5 Voimaantuminen

Voimaantumisessa on kyse päättymättömästä prosessista. Tässä prosessissa on kyse sekä yksilön omasta vastuullisuudesta oman hyvinvointinsa suhteen, että sellaisesta vuorovaikutuksesta, jonka kautta ihmisen kyky tuntee elämäniloa ja mahdollisuutta tulla omaksi itsekseen, voimistuu. (Robinson & Siitonen 2001, 62-67.) Toisaalta Kuhanen, Oittinen, Kanerva, Seuri & Schubert (2010, 154) kuvaavat voimaantumista nelivaiheiseksi prosessiksi, jonka viimeisessä vaiheessa ihminen voi olla oma itsensä.

Kun on kyse voimaannuttavasta hoitotyöstä, hoitaja toimii ikään kuin moottorina, joka käynnistää ihmisen omat voimavarat niin, että tämä havaitsee itsessään olevat positiiviset selviytymiskeinot ja alkaa käyttää niitä yhä etenevässä määrin. Voimaantuminen on tuen, kannustuksen ja elämänhallinnan taitojen tuomista näkyviksi asiakkaan elämässä. (Naidoo & Wills 2009.) Myös Rosilo (2012, 133) painottaa, ettei voimaantumista voi tehdä toisen ihmisen puolesta ja siten siinä on tärkeää kunnioittaa asiakkaan omaa taitoa ja asiantuntijuutta oman elämänsä ja itsensä suhteen.

Voimaantuneella lapsella on mahdollisuus myönteiseen ja hyväksyvään tunteeseen omasta itsestään. Lapsen elämän haavoittavat tekijät ovat murtaneet hänen käsitystään ja kykyään kokea hyvää itsetuntoa. Hoitajan tehtävänä on saattaa lasta tämän tunteiden tunnistamiseen, hallintaan, hyväksyntään ja puintiin. Hoitajalla on mahdollisuus vahvistaa lapsessa olevaa hyvää ja auttaa lasta löytämään toimivia tapoja olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa yhteyden ja yhteisöllisyyden kautta. (Asikainen ym. 2012; Cacciatore ym. 2008.) Voimaantumisen kautta ihminen ei jää huonojen kokemustensa vangiksi, vaan vahvistuu oman elämänsä taidoissa niin, että sisäistä tasapainoa löytyy ja yhteys omiin tunteisiin on hedelmällistä ja ylipäättään mahdollista. Tällöin ihminen ei koe enää olevansa olosuhteiden uhri, vaan aktiivinen ja vahva toimija, jolla on realistinen käsitys itsestään ja omista voimavaroistaan. (Kuhanen ym. 2010, 154; Perttula 2013, 31, 33.)

4 TUOTOKSEEN PAINOTTUVA OPINNÄYTETYÖ

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, joka yhdistää toiminnan ja kirjallisen raportin. Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi opinnäytetyön vaihtoehto, jossa näkyy tutkimuksellinen asenne ja riittävien tietojen hallinta (Vilka & Airaksinen 2003, 9-10).

Toiminnallisesta opinnäytetyöstä syntyy aina jokin konkreettinen asia, kuten ohje, tapahtuma, kirja tai esitys. Kirjallinen raportti käsittelee esimerkiksi sitä, mitä on tehty ja miksi. Raportin perusteella lukija saa käsityksen itse opinnäytetyöprosessista ja sen onnistumisesta. Toiminnallinen opinnäytetyö on tekijän henkilökohtaisen ammatillisen kasvun ja oppimisen väline. Opinnäytetyössä idea, toteutus ja alan teoria kohtaavat. (Vilka & Airaksinen 2003, 51, 65, 154.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä työn keskeisenä toimijana on itse opiskelija. Työhön liittyvät muut ihmiset ovat mukana pääasiallisesti tiedonhankinnan apuna, esimerkiksi haastattelu- tai kyselyaineistona ja yhteistyösuhde on sosiaalisesti vastavuoroista. (Salonen, 2013, 6). Kyseisen opinnäytetyön kirjallisen raportin tutkimuksellista tiedonhakua (liite 1) tehtiin sekä itsenäisesti että informaation asiantuntemusta hyödyntäen.

4.2 Tuotoksen kuvaus

Opinnäytetyön tuotos on cd- levy, joka sisältää musiikillisen tarinan sekä kuvituksen. Kuvaa ja kuunneltavaa tarinaa voi käyttää sekä yhdessä että erikseen. Tarinan päähenkilö on urosmuurahainen Jökö, joka kohtaa erilaisia vaikeuksia ja sisäisiä ristiriitoja, mutta lopulta selviytyy niistä. Päähenkilöksi valittiin muurahainen, koska se edustaa pientä, mutta sitkeää eläinlajia. Sukupuoleksi määrittyi poikamuurahainen. Kangaspunna (2014) mukaan nykypäivän erityislasten asiakkaissa painottuvat pojat ja miehisen maailman roolit ovat kapeammat kuin tyttöillä tai naisilla. Tarinan sankarin sukupuolen suhteen oli myös ajatus siitä, että poikien on vaikeampi tähän ajatukseen peilata, samaistua tyttöön. Tarinassa on kuitenkin pyritty siihen, ettei muurahaisen sukupuolella niin-

kään ole merkitystä, vaan niillä kokemuksilla ja tuntemuksilla, joita muurahaislapsi käy läpi.

Musiikin improvisaatiossa, harjoituksissa ja äänityksessä oli mukana kaksi soittajaa: kitaristi ja hänuristi. Tarinan musiikki perustuu sekä laulunomaisiin tiettyihin, toistuviin teemoihin, jotka kannattelevat ja tukevat satua. Opinnäytetyön tekijä toimi muurahaispoika Jökön äänenä ja koko tarinan kertojana.

4.2.1 Cd: n kuvitus ja ulkoasu

Tarinan kuvitus sisältää sekä valokuvia että piirretyn kuvasarjan tapahtumista. Kuvasarjassa ei näytetä kaikkia tapahtumia, jotta lapsen omalle mielikuvitukselle jää tilaa. Tarinan edetessä lapsi voi tarkkailla rauhassa koko kuvasarjaa eikä täten luoda paineita pysyä tarinan kärryillä. Tavoitteena oli luoda kuvan ja äänen avulla olotila, ikään kuin "maisema", jossa lapsella on lupa levähtää ja viipyillä hetki. Tarinan tunnelma on vastapainoa tämän päivän kiireiselle ja muuttuvalle maailmalle; lapsella on oikeus pysähtyä ja kuunnella, sekä ottaa vastaan tarina sellaisena kuin se siinä hetkessä on. Känkänen (2013, 23,51) pohtii, että on kyse siitä, että lapselle luodaan kontrollivapaa tila, jossa on mahdollista syntyä lisää jotakin arvokasta.

Kuvitus on tehty sekä selkeäksi että monitasoiseksi niin, että arvostetaan lapsen kykyä katsoa kuvaa. Kuvien tärkeä elementti on niiden luoma tunnetila siitä, millainen muurahaispoika Jökön kullonkin tunne on. Kuvien teemat liikkuvat lineaarisesti niin, että alun ahdistavasta ja pelokkaasta tunnelmasta siirrytään vaihe vaiheelta kohti hyvää ja onnellista tunnelmaa. Muurahaispoika Jököstä on luotu herttainen hahmo, johon lapsi pystyy samaistumaan ja kokemaan asiat ikään kuin muurahaisena itsenään. Holyoake (2013) toteaa, että lapselle voi tulla suuri ilo siitä, että hän samaistuu sadun päähenkilöön ja Pusan (2009) mukaan samaistumisen kautta lapsen myönteinen omakuva saa vahvistusta lapsen löytäessä roolihahmon piirteitä itsestään.

Valokuvat teoksessa ovat monivärisiä, kun taas piirretyt kuvat ovat mustavalkoisia. Kuvasarjaa rakentaessa oheiseen lopputulokseen päädyttiin kahdesta eri syystä: mustavalkoinen kuvasarja kertoo äänitteen tarinaa. Valokuvat nostavat esiin naivistisemmän, positiivisemmän tunnelman. Mikäli kansikuvitus olisi ollut kokonaan mustavalkoinen,

se olisi kenties ollut tyylikkäämpi, mutta todennäköisesti sopinut lapsille suunnattuun tarinaan huonommin.

Valokuvien ja piirrosten vaihtelu on dynamiikan vaihtelua; se, mitä jää piirrettyssä kuvituksessa fiktiiviseksi, on valokuvassa realistisempaa: muurahaispoika Jökö voi näin ollen olla oikeasti olemassa luonnossa, jonkun puutarhassa. Ajatus tuo tarinaan moniulotteisuutta ja kertoo siitä, että taiteessa ei ole oikeaa eikä väärää tapaa lähestyä tutkittavaa elementtiä. Erilaisien luovien materiaalien ja toiminnallisten tapojen käyttö rohkaisee lapsen omaa mielikuvitusta. Känkäsen (2013, 33) mukaan taidelähtöisellä toiminnalla on aina terapeuttisia vaikutuksia, vaikka kyseessä ei olisikaan varsinainen terapia. Taidekokemus voi olla esimerkiksi syvästi lohduttava, hoitava tai piristävä. Sen lopullinen tuotos voi olla lapsen hyvinvoinnin kasvu tämän löytäessä kontaktipinnan omiin tunteisiinsa ja sitä kautta myös toisiin ihmisiin.

Esimerkiksi valokuvaaminen voi olla lapselle itsestään selvä arkinen asia ja nykypäivänä monella lapsella on käytössä älypuhelin, jossa on kamera. Täten oma puhelin voisi olla lapselle keino ilmaista itseään luovasti. Juuri tällainen arkinen luovuus on luonnollinen osa lapsuutta, joka kuitenkin traumaattisten tapahtumien yhteydessä on mahdollisesti kokonaan hävinnyt, koska sille ei ole ollut psykologista tilaa (Costello, 2000, 172; Isoviita 2011, 23).

Cd:n ulkoasu on rakennettu yksinkertaiseksi käyttämisen ja käsittelemisen helpottamiseksi. Kaikki kuvat ovat normaalin cd-levyn kannen (12x12cm) kokoisia ja ohuita. Työskentelyvaiheessa "kuvahaitarista" rakennettiin kolmiulotteinen paperimalli, jotta nähtiin kokonaisuuden lopullinen koko ja kuvien asettelu siihen. Myös muurahaisesta rakentui konkreettinen "nukke" tarinan mielikuvan vahvistamiseksi tekijän ajatustyötä tukemaan (kuva1).

Päähenkilön nukkemallista otettiin valokuvia myös opinnäytetyön tulevaa posteria varten, mutta lopullisessa julisteessa käytettiin piirroskuvaa työn yhtenäisyyden ylläpitämiseksi. Julistekuva on teemakuva siitä, mikä oli alkuajatuksena koko työlle. Sen sijaan valokuva (kuva1) päättyi kuvitukseksi lopulliseen cd:en. Tämä valokuva oli tärkeä työn symboliikan kannalta: kuvassa oleva lapsi on onnellinen ja kukkivassa "paratiisissa"; koko opinnäytetyön ajatuksena oli muurahaistyöskentelyn avulla voimaantunut ja hyvinvoiva lapsi.

KUVA 1: Tarinan päähenkilö eli kolmiulotteinen nukke ja kohderyhmään kuuluva henkilö eli lapsi (Kuva: Janna Pesonen 2014)

Informatiivisessa tekstiosuudessa on pyritty napakkaan, lyhyeen ja ketään loukkaamattomaan sisältöön. Näin ollen myös lapsi, joka jo osaa lukea, saa lukea levyssä olevan tiedon. Se, mikä on levyn tarkoitus, eli tässä tapauksessa lapsen voimaannuttaminen, jätetään vain hoitajan tietoon. Tällä valinnalla suojataan lasta siltä, että levyn pitäisi tuottaa tässä jotakin erityistä tuntemusta. Lapsi saa kuulla sadun eikä tämän tarvitse suorittaa hyvän potilaan roolia. Tällainen lähestymistapa on kuin syli, jossa lapsen on lupa levätä juuri sellaisena kuin tämä on.

Kuitenkin, kuten esimerkiksi Känkänen (2013, 32,45,47) mainitsee, mahdollistetaan lapsen osallisuus prosessissa. Lapsen maailmaa lähestytään eri aistien kautta ja niin nos-

tetaan esiin kokonaan uudenlaisia asioita ja yksityiskohtia, joiden ääreen on mahdollista pysähtyä. Myös Isoviita (2011, 27,34,37) pohtii sitä, että kuvataideterapiassa hyödynnetään mahdollisuuksia pysähtyä kuvan ääreen ja pohtia siitä esiin nousevia ajatuksia ja kysymyksiä. Ohjaavan aikuisen rooli on olla tämänkaltaisen työskentelyn mahdollistaja, ohjaaja ja tukija niin, että on kyseessä turvallinen tapa käsitellä ja prosessoida jopa lapsessa heränneitä vaikeitakin tunteita.

4.2.2 Tarina

Cd:n tarina koostuu kolmesta dramaturgisesta osiosta, joiden sisältöinä ovat tarinan alku, keskikohta ja loppu. Holyoaken (2013) mukaan tarinoiden tärkeät elementit, kuten dynamiikan vaihtelut, juoni ja dramaturgian rakenne aloituksesta loppuun, luovat lapselle turvallisuuden tunnetta. Edellä mainittu kuvallinen kerronta noudattaa samaa kaavaa. Molemmissa kerronnoissa on pyritty kathartiseen päätökseen: tarinalla on katsojaa ja kuuntelijaa voimaannuttava, onnellinen loppu. Taiteessa on olemassa sen katharttinen voima: ihminen voi nimetä, tutkia ja tunnistaa sitä kautta omia tunteitaan (Pusa 2009, 73).

Tarinan instrumentaalisessa työstämisessä oli työryhmän välisellä luottamuksella ja toista kunnioittavalla asenteella merkittävä rooli. Äänimaailman tuli hengittää yhteistä ilmaa, vaikka tekijöitä oli kolme yhdessä eikä materiaalia sävelletty nuotteihin missään työn vaiheessa. Työryhmä pyrki myös tietynlaiseen rosoisuuteen, halusimme välittää lapsille innostuksen siitä, että jokaisella ihmisellä on mahdollisuus luovaan toimintaan ja oman sisäisen maailmansa näkyväksi tekemiseen ilman että tulee murskatuksi. Eräänä työn ajatuksena on luovan toiminnan rohkaus ja lapsen sisäisen taiteilijan herättäminen. Cd ja sen materiaali voivat siis toimia myös välineenä siihen, että lapsi itse piirtää ja luo tarinaa; lapsi ja tätä hoitava aikuinen voivat jatkaa siitä, mihin opinnäytetyön cd loppuu. Jökön tarina sellaisenaan päättyy, mutta voi jatkua mikäli materiaalista syntyy ajatuksia lapsen ja aikuisen väliselle hoitotapaamisten luovalle toiminnalle.

4.2.3 Kokonaisuus yleisesti

Opinnäytetyössä on hyödynnetty teatterin keinoin sitä, että kokemus on moniulotteinen. Tämä tarkoittaa sitä, että vastaanottaja pyritään virittämään seuraavaa tilannetta ajatel-

len eli tarina on aina kulkemassa kohti seuraavaa tapahtumaa ja kaikista aikamuodoista (presens, imperfekti ja perfekti) ollaan tietoisia tarinan kuljettajina.

Cd- levyn tarinan pituus on kokonaisuudessaan 15 minuuttia ja 37 sekuntia. Suunniteluvaiheessa kokonaiskeston arvio oli noin 10- 20 minuuttia. Oheista aikamäärettä on pohdittu sekä dramaturgisen kaaren toteutumisen kannalta, että siinä, kuinka pitkää tarinaa lapsi jaksaa kuunnella. Kokonaisuuden kannalta on mahdollista myös se, että kuuntelun kohdalla pidetään taukoja tai esimerkiksi lopun kokoavaa kappaletta käytetään erillään muusta materiaalista.

Cd- levyä voi käyttää myös pelkkänä äänitteenä niin, ettei kuvia ole kuuntelukokemuksen rinnalla ollenkaan tai niitä katsotaan vasta kuuntelun jälkeen tai toisella kertaa. Myös vain osa tarinan tilanteista on näkyvillä kuvin. Täten on mahdollista keskustella lapsen kanssa siitä, mitä kuvaa ei näytetty ja lapsi itse voi piirtää kuvan tapahtumista. Täten lapsi itse voi tuottaa oman kuvansa kautta arvokasta tietoa siitä, mitä ajattelee ja millaisessa hoidollisessa vaiheessa tämä on juuri nyt menossa (Isoviita 2011, 28). Hoitajan on mahdollista myös leikata kuvat irti toisistaan ja käyttää niitä kortinomaisesti erikseen.

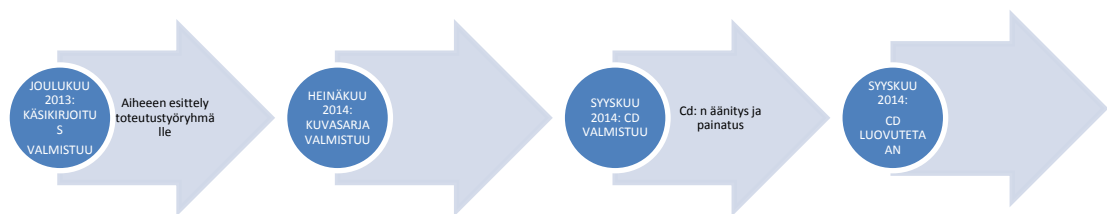
Cd- levyn käyttöä on ajateltu suhteessa hoitajan ja lapsen väliseen työskentelyyn niin, että hoitaja saa itse tehdä valintoja sen käyttömahdollisuuksista hoidettavan lapsen parhaana asiantuntijana. Äänitteen hyödyntäminen on mahdollista sekä työskentelyssä yksittäisen lapsen että lapsiryhmän kanssa, mutta kuuntelu vaatii aikuisen läsnäolon keskittymisen ja työskentelyn mahdollistamiseksi.

Häkkä, Kuokanen & Virolainen (2014, 206) kuvaavat lapselle mahdollistettavaa taidekokemusta niin, että taidekasvatuksen yhtenä tekijänä on taata lapselle mahdollisuus sekä taiteen kokemiseen, että tekemiseen itse. Parhaimmillaan taiteen kautta vahvistuu lapsen itsetunto, kielelliset taidot, kyky leikkiin ja mahdollisuus eläytyä sekä kasvaa ihmisenä henkisesti. Taidetyöskentelyn ydinajatuksena on se, että lapsessa on jo olemassa voimavaroja ja vahvuuksia, joita etsitään ja vahvistetaan (Galligan, 2000, 170; Känkänen, 2013, 38).

4.3 Toteuttaminen vaihe vaiheelta

Työelämäpalaveri opinnäytetyöstä oli syksyllä 2013. Opinnäytetyösuunnitelma ja lupahakemus lähetettiin helmikuussa 2014 ja lupa opinnäytetyön toteutukselle saatiin maaliskuussa 2014. Opinnäytetyön cd:n työskentelyvaihe oli maalissyyskuu 2014 ja opinnäytetyön teoreettista osuutta tehtiin tuotoksen rinnalla aina lokakuulle 2014 asti. Tarina- cd valmistui syyskuussa 2014 ja luovutettiin työelämän käyttöön. Opinnäytetyön kirjallinen raportti valmistui ja luovutettiin lokakuussa 2014.

Opinnäytetyön tuotoksen tarinan käsikirjoitus valmistui joulukuussa 2013. Tarinan kuvasarja valmistui heinäkuussa 2014 ja äänitteen harjoitukset ja äänitys tehtiin syyskuussa 2014. Käsikirjoitus annettiin muusikoille heti sen valmistuttua ja kuvat katsottiin yhdessä ennen jokaista musiikkisessiota. Musiikkia äänitettäessä asioista keskusteltiin, harjoiteltiin ja äänitettiin yhdessä. Cd:n toteutuessa työ oli ryhmätyötä, jossa kaikkien ajatukset ja mielipiteet huomioitiin, mutta lopullisista päätöksistä vastasi opinnäytetyön tekijä. Tarina- cd:n valmistuminen kesti yhteensä noin vuoden (kuvio 3).

KUVIO 3. Tarina- cd:n valmistusprosessin kulku.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Eettiset ja luotettavuuskysymykset

Tutkimusetiikan mukaisesti valituista ratkaisusta vastaa opinnäytetyön tekijä (Kuula, 2006, 21). Kyseisen opinnäytetyön tekijä vakuuttaa, että cd:n materiaali on itse keksitty ja kuvitteellinen. Työssä on huomioitu kautta linjan se, että kohderyhmä on lastenpsykiatrian asiakkaat. Täten tarinassa oleva materiaali ei ole lasta pelottavaa eikä haavoittavaa.

Cd ja sen kuvamateriaali on koetettu kahdella alle kouluikäisellä lapsella, jolloin saatiin jotakin etukäteistietoa siitä, millaisen vastaanoton työ saa ja kuinka hyvin lapsi pysyy keskittymään tarinaan suhteessa omaan ikäkauteensa. Opinnäytetyön suunnitelmasta saatu palaute työelämätaholta oli kiitettävää, mutta valitettavasti valmiista tarinasta toivottu asiakas- ja työntekijäpalaute jäi saamatta opinnäytetyön tekijästä riippumattomista syistä johtuen.

Opinnäytetyö noudattaa hyviä tieteellisen käytännön menettelytapoja niin, että työn punaisina lankoina kulkevat muun muassa tutkittavan tiedon kattavuus ja ajankohtaisuus, toiminnallisen osuuden runsas havainnollistaminen, tekemisen kriittinen tarkastelu, yleinen huolellisuus ja rehellisyys (Vilkkä 2003). Karjalainen, Launis, Pelkonen & Pietarinen (2002) lisäävät, että hyvään tutkimusetiikkaan kuuluu myös tutkijan aito kiinnostus tutkittavaa asiaa kohtaan. Tutkijalta odotetaan jotakin uutta ja alan tutkimusta edistävää tietoa (Karjalainen ym. 2002, 60-61).

Opinnäytetyön aiheen valinta on ajankohtainen ja tärkeä. Lastenpsykiatria on lisääntyvissä määrin asiantuntemusta ja moniulotteisesti toteuttavaa hoitotyötä, josta on niukasti hoitotieteellistä tutkimustietoa (Friis, Eirola & Mannonen, 2004, 7-8, 193,197). Tämä näyttäytyi myös teoreettisen osan haasteena; aiheesta oli vaikea löytää juuri tieteellistä kirjallisuutta koskien taiteellisen työskentelyn yhdistämistä lastenpsykiatriseen hoitotyöhön. Teoriatiedon hakuprosessissa käytettiin myös apuna informaation asiantuntemusta.

Opinnäytetyön tekijällä säilyy teoksen muokkaus- ja tekijänoikeudet (Tekijänoikeuslaki 1961). Pshp:n lastenpsykiatrialla on käyttöoikeus cd- levyyn ja sitä saa kopioida lastenpsykiatrian käyttöön yhteensä 10 kpl. Teoksen vastaanottaja ei saa hyötyä teoksesta taloudellisesti. Tekijänoikeuksista sovittiin sekä opinnäytetyön suunnitelmassa, työelämäpalaverissa, että opinnäytetyön kirjallisessa sopimuksessa.

5.2 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Luovat menetelmät puoltavat itseään työskentelyssä lapsen kanssa. Hoitotyö on ihmis- lähtöistä työtä, jossa on mahdollisuus toteuttaa persoonallista hoitajuutta ja hoitajan on tärkeää tiedostaa se, mitä, miksi ja ennen kaikkea miten ollaan tekemässä jotakin hoito- tilanteessa. Lapset ovat itsessään mahdollisuus, koska eivät ole valmiita. Hoitajalla on avainrooli olla mukana kasvun mahdollistajina ja tukijoina.

Tarina- cd:n edistyessä nousi esiin ajatuksia siitä, voisiko tutkimuksessa hyödyntää liikkuvaa kuvaa. Tämänkaltaista työskentelyä voisi olla esimerkiksi animaation toteut- taminen. Millainen elokuva yhteisestä tekemisestä syntyisi ja voisiko tietoisesti toteutet- tu yhteinen luova teko voimaannuttaa lasta? Toisaalta alueella tarvittaisiin lisää puh- taasti teorian tietoa, missä hoitajan ja lapsen välistä luovaa työskentelyä avattaisiin yhtei- sen ammattitaidon jakamiseksi. Voisiko tulevaisuuden opinnäytetyö olla enemmän mo- niammatillinen; työ, missä yhdistetään ääntä ja liikettä esimerkiksi kuvataiteeseen?

Aikuisen ja lapsen välisen työskentely mahdollistaa ”porttien availun erilaisiin koke- muksiin” (Kangaspunta 2014). Luovat, taidelähtöiset menetelmät ovat keino saada kiin- ni lapsesta sekä ylläpitää tai vahvistaa lapsen itsetuntoa. Tulevaisuuden työntekijällä on avaimet erilaisiin portteihin; hoitotyö elää suhteessa omaan aikakauteensa ja yhteiskun- taansa ja tarvitaan uusia, luovia tapoja toimia ammatissa.

5.3 Pohdinta

Hakala (2004) mainitsee opinnäytetyön tekemisen prosessina, joka mahdollistaa oman ammattitaidon ja ammatillisen ajattelun kehitysmahdollisuutena. Näin ollen lopputulok-

seen vaaditaan ennen kaikkea hyvä prosessi. Prosessin alkaessa ei ole täydellistä tietoa sen lopputuloksesta ja se on aina hetken tuote; uusin tieto asiasta tulee jo huomenna.

Myös taidetyöskentelyn näkökulmasta tekemisessä on kyse prosessista, jossa astutaan kohti tuntematonta ja antaudutaan kohti uutta. Tämä uskallus synnyttää uusia ulottuvuuksia tutkittavana olevasta asiasta ja synnyttää uutta tietoa käsiteltävästä tutkimuskohteesta. (Känkänen, 2013, 11,45,52.)

Tämä opinnäytetyöprosessi on vahvistanut ajatusta siitä, että tietoa, taitoa ja tekemistä lastenpsykiatrian näkökulmasta tarvitaan. Olen pystynyt peilaamaan sitä kautta mielikuvia omasta ammatillisesta tulevaisuudestani. Ajatus siitä, että on mahdollista liukua kahden erilaisen ammattiosaamisen välillä, on selkiytynyt; tulevaisuudessa tarvitaan näkymättömien raja-aitojen rikkomista ja uskallusta pistää oma työpersooni peliin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Työn yhtenä haasteena on ollut taloudellinen niukkuus. Olosuhteisiin, joissa työtä on tehty, on ollut tyytyminen. Mikäli käytössä olisi ollut enemmän rahaa, olisi ollut helpompaa tehdä cd. Hyvät rahavarat olisivat mahdollistaneet sekä paremman työskentelyympäristön (kuten studiotilat) äänitteiden harjoittelun ja tallentamisen näkökulmasta. Myös kuvituksessa olisi voitu käyttää nk. ammattilaismustekyviä, kuten Manga- tai Animemustekyviä. Kuvien painatuksessa olisi ollut parempi mahdollisuus sijoittaa materiaalien laatuun ja väreihin. Toisaalta niukkuus on paiskanut eteenpäin omaa luovuutta ja päättäväisyyttä siitä, ettei hyvää voi ostaa rahalla eivätkä suuretkaan dollarit pelasta surkeaa ideaa.

Toinen haaste työssä oli ylipäättään aiheen rajaaminen kohderyhmää silmällä pitäen. Tässä tapauksessa asiat oli ilmaista lyhyesti ja mahdollisimman selkeästi eikä tarina voinut olla kestoiltaan pitkä. Erilaiset kohtaamis- ja tunnetilasiirtymät piti tehdä nopeiksi, mutta silti ymmärrettäviksi ja loogisiksi. Aikaa asioiden hitaalle kehittymiselle tai tekstin monipuolistamiselle ei ollut; lyhyessä ajassa piti tehdä pitkä matka.

Myös kuvitus itsessään olisi ollut helpompaa toteuttaa, mikäli tarina olisi ollut kirjan sivuilla. Kuvituksen mahdollistaminen cd-levyn kansien sisään rajoitti osiltaan kaikkien tilanteiden kuvaamista. Käsien piirretyn kuvan siirto digitaaliseksi aineistoksi sen painokuntoon asettamiseksi tuhoaa aina jotakin kuvan tunnelmasta. Työssä alkuperäisesti

käytetty korkeatasoinen paperi ei painokuvamateriaalina pääse oikeuksiinsa. Jotakin kuvan sielusta poistuu matkan varrella eikä lapsi saa käsin koskettaessaan tuntemusta siitä, millainen runsauden tuntu oli kuvien alkuperäismateriaalissa. Prosessin aikana oli runsaasti pohdintaa siitä, pitäisikö paperi suojata jollakin kalvolla sen säästämiseksi käyttöä ajatellen. Lopputuloksessa kuitenkin päädyttiin kiiltäväpintaiseen materiaaliin, joka on mahdollista päällystää esimerkiksi kontaktimuovilla myöhemmin, kun paperin kulumisen lopullisesti käytössä selviää.

Opinnäytetyön tekijän toive on, että levyä kopioitaessa myös sen sisältämää kuvamateriaalia kunnioitetaan niin, että monistus tapahtuu alan ammattiliikkeessä eikä tavanomaisella monistuskoneella, jotta kuvamateriaali olisi siistimmän ja huolitellumman näköinen. Lisäksi pyydetään, että tekstin informatiivinen osuus säilytetään kuvamateriaalin mukana tekijänoikeuksia kunnioittaen.

LÄHTEET

Asikainen, P., Isoaho, P., Laamanen, T., Parkkinen R., Virkkilä K. & Virkkilä, M. 2012. Kantaville siiville. Lasten sielunhoidon käsikirja. Aikamedia.

Cacciatore, R., Korteniemi- Poikela, E. & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. WSOY.

Friis, L., Eirola, R. & Mannonen, M. 2004. Lasten ja nuorten mielenterveystyö. WSOY: Helsinki.

Galligan, AC. 2000. That place where we live: the discovery of self through the creative play experience. *Journal of Child & Adolescent Psychiatric Nursing*. 13 (4), 169-176.

Goodwin, D. 2002. *Empowering Children*. 2nd edition. New South Wales: Kidsreach Australia.

Hakala, J. 2004. *Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille*. Gaudeamus: Helsinki

Holyoake, D. 2013. Once upon a time there was an angry lion: using stories to aid therapeutic care with children. *Nursing Children and Young People*. 25 (7), 24-27.

Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. 2014. Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Lähihoito. Edita: Helsinki.

Isoviita, J. 2012. Kuvataideterapia lapsen taiteellisen ilmaisun tukena - Hyödyntämismahdollisuudet osana alku- ja varhaiskasvatusta. Itä- Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Pro Gradu- tutkielma.

Jussila, P. (toim.). 2011. Luovaa lystiä. Luovat menetelmät osana hoitotyötä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 126.

Juusola, M. 2011. Vahvaksi rakastetut lapset. Otava.

Kangaspunta, R. Psykologi, psykoterapeutti, työnohjaaja, TLP- kouluttaja. Asiantuntijahaastattelu 13.5.2014. Haastattelija Pesonen, J. Tampereen kaupunki. Perheneuvola.

Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen, R. & Pietarinen, J. (toim.). 2002. Tutkijan eettiset valinnat. Gaudeamus: Tampere.

Kaukonen, P. 2013. Lasten mielenterveyden/ psyykkisen hyvinvoinnin arviointi ja varhainen tuki perusterveydenhuollossa. Luento. Tehyn terveydenhoitajien opintopäivät 14.-15.11.2013 Tampere.

Keltikangas- Järvinen, L. 2008. Hyvä itsetunto. WSOY.

Kuhanen, C., Oittinen, P., Kanerva, A., Seuri, T. & Schubert, C. 2010. Mielenterveys- hoitotyö. WSOYpro: Helsinki.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino: Tampere.

Känkänen, P. 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa - kohti tilaa ja kokemuksia. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Väitöskirja.

Latvala, K. 2009. Lapsi tuntee itsensä rakastetuksi, arvostetuksi ja hyväksytyksi ainutkertaisena yksilönä. Erityislapsen ja -nuoren itsetunto ja sen tukeminen fysioterapiassa. Teoksessa Lähteenmäki, M-L., Jaakkola, R. (toim.) Psykofyysinen fysioterapia 3. Kokemus kehossa. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu julkaisusarja B. Opinnäytetyöt. Nro 5. 2. painos. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Tampere.

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Ps- kustannus.

Määttänen, M. 2013. Taiteen tehtävä on unohdettu. Aamulehti 13.12.2013, 22 .

Naidoo, J. & Wills, J. 2009. Foundations for Health Promotion. Third Edition. Bailliere Tindall Elsevier. 72- 73.

Penttinen, H. 2002. Kasvu hyvään elämään. Aseman Lapset ry.

Perttilä, M. 2007. Voimaantuminen. Luento.16.3.2007. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Tampere.

Perttula, M. 2013. Uusin voimin. Elämä tarjoaa pettymyksiä. Voimaantuminen on taito päästä vaikeuksien yli. Tehy 15/ 2013, 31- 33.

Poutanen, J. 2007. Mielenterveyden psykologia. Luento. 5.3.2007. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Tampere.

Pusa, T. 2009. Taide kestää elämän – taiteen terapeuttisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Opas3. THL, 70-79.

Robinson, H. & Siitonen, J. 2001. Pohdintaa voimaantumisesta. Teoksessa Järvisalo, L. (toim.) Muutoksen kautta kasvuun. Kotilo ry. RT- Print Oy: Pieksämäki.

Rosilo, I. 2012. Korjaava katse – voimauttava valokuvaus työhyvinvoinnin tukena. Teoksessa Laine, P. (toim.) Luovuutta työhön. Taidelähtöiset menetelmät työhyvinvoinnin ja työnohjauksen välineinä.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI- henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu.

Sinkkonen, J. 2012. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. WSOY: Helsinki.

Siitari, T. 1999. Lapsen itsetunnon tukeminen hoitotyössä. Hoitotyön auttamismenetelmät lastenpsykiatriassa hoitosuhteessa. Opinnäytetutkielma. Kuopion yliopisto.

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yleissopimus lasten oikeuksista 16.8.1991/60.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimustaulukko

TUTKIMUS	TARKOITUS	MENETEL- MÄ	KESKEISET TU- LOKSET
Känkänen, P. 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa - kohti tilaa ja kokemuksia. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Toukokuu 2013.	Tutkimuksen tarkoituksena hakea teoreettisia perusteluja sille, miten taidelähtöiset menetelmät soveltuvat lastensuojeluun sekä millaista tietoa niiden soveltaminen ja toiminnan havainnoiminen antaa vallitsevista käytännöistä	Taidelähtöinen laadullinen tutkimus	Lastensuojelussa tarvitaan monenlaisia tapoja kommunikoida lasten ja nuorten kanssa
Isoviita, J. 2011. Kuvataideterapia lapsen taiteellisen ilmaisun tukena - Hyödyntämismahdollisuudet osana alku- ja varhaiskasvatusta. Pro Gradututkielma. Itä- Suomen yliopisto. Maaliskuu 2012.	Tutkimuksen tarkoituksena tarkastella kuvataideterapian hyödyntämismahdollisuuksia alku- ja varhaiskasvatukseen, ohjauksen ja kasvun tukena.	Teoreettinen tutkielma / Kirjallisuuskatsaus	Kuvataideterapeuttisesta toiminnasta on hyötyä lapsen kielen kehitykselle, edistää lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä ja vahvistaa lapsen itsetuntoa ja tunteilmaisua

Siitari, T. 1999. Lapsen itsetunnon tukeminen hoitotyössä. Hoitotyön auttamismenetelmät lastenpsykiatriassa hoitosuhteessa. Pro Gradu- tutkielma. Kuopion yliopisto.	Tutkimuksen tar-koituksena oli kuvata, miten sairaanhoitaja hoitosuhteessaan tunnistaa, että lapsella on heikko itsetunto ja mitä hoitotyön auttamismenetelmiä hän käyttää itsetunnon tukemiseksi.	Laadullinen tutkimus	Heikko itsetunto voi näkyä lapsessa monin eri tavoin. Lapsen itsetunnon tukeminen on osittain suunnitelmallista, osittain intuitiivista toimintaa lastenpsykiatriassa hoitotyössä.
--	--	----------------------	--